

Vlada Srbije je od 2006. godine do danas u nekoliko navrata omogućila Rudarskom basenu "Kolubara" i termoelektrani "Kolubara B", koji posluju u sastavu EPS-a, da dobiju državnu pomoć, što prema mišljenju stručnjaka, može da predstavlja kršenje propisa EU. Srbija je obezbedila državnu pomoć RB Kolubara i TE "Kolubara B" prepisujući im zemljište i objekte, ali i tako što je dala garancije za bankarske kredite u ukupnoj vrednosti od 154 miliona evra. Problem sa državnom pomoći u sektoru energetike je, kako objašnjavaju stručnjaci, u tome što se ona mora posmatrati u kontekstu regulative EU koja zabranjuje koncentraciju i monopolizaciju.

Srbija je pristupanjem Zajednici za energiju jugoistočne Evrope 2005. i potpisivanjem Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju 2008. godine prihvatila odredbe EU, koje propisuju da se ne sme narušavati konkurencija davanjem javne pomoći koja bi omogućila prednost određenim preduzećima ili energetske resursima. Ove odredbe članice EU su donele rukovodeći se činjenicom da svaka podrška odobrena od države može da naruši tržišnu konkurenciju u zemlji, ali i da utiče na trgovinu između zemalja članica.

Država garantovala kredite EBRD-a i KfW-a

Državna pomoć jednom preduzeću može da se ogleda kroz direktnu finansijsku pomoć, subvenciju, povoljnije kredite, poreske i carinske olakšice, ali i kroz izdavanje garancija za kredite. Srbija je tako od 2006. godine, kada se pristupanjem Energetskoj zajednici obavezala na poštovanje EU propisa o konkurenciji, u više navrata dala garancije za kredite koji su bili namenjeni "Kolubari".

U oktobru 2011. godine Skupština Srbije je izglasala Zakon o potvrđivanju ugovora o garanciji ("EPS projekat za Kolubaru") između Republike Srbije i Evropske banke za obnovu i razvoj (potpisan 28. jula 2011. godine). Ovim zakonom država daje garancije za zajam u iznosu od 80 miliona evra koji, kako piše u zakonu, između ostalog treba da se upotrebi za nabavku i ugradnju bager-transporter-odlagač sistema i sistema za snabdevanja energijom Površinskog kopa "Polje C".

Srbija je dala garancije i u korist nemačke Razvojne banke KfW iz Frankfurta na Majni, po zaduženju JP Elektroprivreda Srbije (EPS). Ovim Zakonom, koji je donet 24. decembra 2012. godine, Srbija je preuzela obavezu da kao garant izmiri obaveze Elektroprivrede Srbije po zaduženju kod Nemačke razvojne banke KfW, u iznosu do 74 miliona evra. On obuhvata sredstva zajma u iznosu do 65 miliona evra i bespovratna sredstva u iznosu do devet miliona evra. Novac iz ovog zajma trebalo je da se upotrebi za "Unapređenje tehnologije eksploatacije u RB 'Kolubara' u cilju povećanja efikasnosti termoelektrana i smanjenja uticaja na životnu sredinu".

I zakonom iz 2006. godine Srbija je dala garancije nemačkom KfW-u po zaduženju EPS-a i

to "za finansiranje projekta za nabavku rudarske opreme za potrebe površinskog kopa Tamnava - Zapadno polje". Visina garancije je 16 miliona evra.

Garantovali kredite za životnu sredinu i opremu

Pitanje koliko je "Kolubara" dobila javne pomoći i na koji sve način, postavili smo i Ministarstvu energetike. Od njih smo dobili odgovor da je država davala garancije za kredite, ali se svi iznosi nisu poklapali sa onima koje smo našli u zakonima. U Ministarstvu energetike navode da je državna podrška Rudarskom basenu "Kolubara" postojala u vidu davanja državnih garancija za kredite i to za dva projekta. Prvi, čije ime se ne navodi, podrazumevao je nabavku BTO sistema (bager, transporter i odlagač sistem) za površinski kop "Tamnava Zapad" (koji se nalazi u sistemu RB "Kolubara"). Taj projekat je finansirao EBRD kreditom u vrednosti od 52 miliona evra. Osim EBRD ovaj projekat je finansirala i nemačka razvojna banka KfW sa kreditom u vrednosti od 25 miliona evra, plus bespovratna pomoć u visini od devet miliona evra. Kako se navodi u odgovoru Ministarstva energetike, drugi projekat za čiji kredit je država dala garanciju nosi naziv "Unapređenje životne sredine u kolubarskom ugljenom basenu". Projekat je finansiran kreditom EBRD-a u visini od 80 miliona evra i Nemačke razvojne banke KfW u visini od 64 miliona evra plus, devet miliona evra bespovratne pomoći.

Kada smo uporedili odgovor Ministarstva energetike sa zakonima, videli smo da postoji neslaganje. Samo jedna garancija iz odgovora Ministarstva ima zakon koji joj odgovara. To je kredit EBRD-a od 80 miliona evra, za koji se zakonom daje garancija. U odgovoru Ministarstva navedeno je da je KfW dao kredit od 73 miliona evra, dok smo mi pronašli zakon u kome piše da je ova nemačka organizacija dala kredit od 74 miliona evra. Pored toga iz Ministarstva su naveli da su date garancije za kredit EBRD-a od 52 miliona evra i da je KfW dao kredit od 34 miliona evra. Međutim, nismo uspeli da pronađemo zakone koji ovo potvrđuju. Jedino se zakonom iz 2006. godine daje garancija za kredit KfW-a u iznosu od 16 miliona evra. Na naše pitanje zašto je došlo do neslaganja i da li u Ministarstvu energetike mogu dokumentima da potvrde svoje tvrdnje, nismo dobili odgovor. Takođe, na našu molbu da nam se omogući razgovor sa zvaničnicima iz ovog ministarstva odgovoreno nam je "da moramo da sačekamo".

Za neizgrađenu termoelektranu Vlada dala nepokretnosti

Pored garancija za kredite za Rudarski basen "Kolubara" u odgovoru Ministarstva energetike piše i da je država dala javnu pomoć i za projekat gradnje termoelektrane "Kolubara B". Ovaj projekat je, inače počeo 1988. godine i još nije završen.

Iz Elektroprivrede Srbije dobili smo dokument na osnovu koga se vidi da je Vlada za "Kolubaru B", između ostalog, dala parcele, skladišta, radionice, zgrade, restorane, bunar,

garsonjere... Ukupna vrednost svih nepokretnosti te 2010. godine iznosila je 1,4 milijardi dinara ili oko 13 miliona evra, po kursu iz jula 2010. godine.

Inače, gradnja TE "Kolubara B" počela je 1988. godine, ali su radovi prekinuti početkom devedesetih zbog uvođenja ekonomskih sankcija Saveznoj Republici Jugoslaviji. Planovi za izgradnju ove termoelektrane nastavljeni su 2011. godine, kada su EPS i italijanska kompanija "Edison" potpisali preliminarni ugovor o saradnji na tom projektu. Italijanska kompanija je tada najavljivala da će gradnja "Kolubare B" početi 2013. godine i da je za ceo posao zainteresovana i Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), koja je trebalo da obezbedi finansijska sredstva. Gradnja, ipak, nije krenula, a kako je početkom ove godine sopštio Centar za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR), Evropska banka za obnovu i razvoj nije više zainteresovana za finansiranje TE „Kolubara B“, jer razvoj tog projekat nije napredovao više od dve godine. Navedeno je i da će klijenti u tom projektu, EPS i italijanski "Edison", morati da dokažu da su planovi u skladu sa ekološkim i svim drugim standardima koje propisuje Evropska unija.

Po procenama koje se mogu naći u medijima, EPS je do sada u izgradnju TE "Kolubara B" uložio oko 300 miliona evra. Šta se sada dešava sa ovim projektom teško je reći. Prošle godine pomoćnik ministra energetike Dejan Trifunović izjavio je da je to ministarstvo stavilo znak pitanja na isplativost i održivost projekta "Kolubara B", pre svega sa aspekta cene struje koja će se proizvoditi u tom objektu, kao i ekoloških razlika. U želji da saznamo da li postoji neka nova informacija u vezi sa ovim projektom poslali smo pitanje Elektroprivredi Srbije, ali nam iz ovog javnog preduzeća nije stigao nikakav odgovor.

Da li je državna pomoć dozvoljena?

Zvezdan Kalmar, koordinator za energiju i transport CEKOR-a kaže da u Upustvu Evropske komisije o državnoj pomoći iz jula ove godine piše da pomoć mora da bude reportirana, dokumentovana, jasno objašnjena i, pre svega, mora biti dokazano da na dugi rok ova vrsta akcije države zapravo obezbeđuje raznovrsna ekonomska, tehnološka, socijalna i druga poboljšanja, zbog čega se smatra da pomoć predstavlja javni interes i da je kao takva opravdana.

EU dozvoljava državnu pomoć tamo gde postoji osnovana sumnja da tržište samo ne može da dovede do poboljšanja. Međutim, Kalmar kaže da je teško poverovati da podržavanje fosilnih goriva u Srbiji može dovesti do bilo kakvog dobra. Pogotovo ako imamo u vidu usvojeno mišljenje da su skrivene i otvorene subvencije fosilnim gorivima dramatično snizile globalnu produktivnost i da su dovele do drastičnog povećanja broja klimatskih izbeglica. On podseća da u članu 33. Upustva Evropske komisije o državnoj pomoći jasno piše da pomoć mora da vodi povišenom stepenu zaštite životne sredine.

Iz Ministarstva rudarstva i energetike nismo dobili nikakav odgovor ni na pitanje da li ova državna pomoć RB "Kolubara" i termoelektrani "Kolubara B" može da bude problem i da li je neko iz Evropske komisije ili Energetske zajednice kontaktirao sa njima povodom ove javne pomoći.

Izvor; Istinomer